

براستی هیچ به این فکر کرده‌ام که چرا جهان غرب آنقدر به بازخوانی شکسپیر می‌پردازد. آثارش صدها و هزاران بار در صحنه تئاتر اجرا شده‌اند و باز درباره او نقد و مقاله و تفسیر و تحلیل نوشته شده است. اینها همواره دو دلیل عمده دارد. نخست بار روان‌شناسی و تحلیل و نقد و جرح این نویسنده شهیر است که همواره بشر غربی را زیر تیغ انتقاد قرار داده و بی‌پروا ناپنجاری‌ها را به چالش می‌کشد. دوم این‌که پیام حکمی و اخلاقی آثار اوست که همواره در دل مردم پرتنش به ذهن متبادر می‌شود. شکسپیر همیشه نتیجه‌گیری اخلاقی درستی ارائه می‌دهد. تا‌نگاهی هم بروک از آخرین نسل غول‌های تئاتری دنیا کتابی را درباره شکسپیر منتشر کرده است. پیتر بروک با انتقاد مجموعه سخنرانی‌های خود در ارتباط با شکسپیر، شاعر انگلیسی سالروز تولد او را گرامی‌داشت. منابع اینترنتی نوشته‌اند مقرران به تولد شکسپیر، پیتر بروک که پیش‌تر نیز با انتشار کتاب «در جستجوی شکسپیر» (Evoking Shakespeare) در سال ۱۹۹۹، ادای دینی به این نخستین مرجع هنری خود کرده بود. به تازگی اقدام به انتشار کتاب دیگری در این باره کرده است. این کتاب بروک که «در جستجوی شفقت: اندیشیدن به شکسپیر» (The Quality of Mercy: Reflections on Shakespeare) نام دارد و به تازگی و در ۲۳ آوریل به کتابفروشی‌ها راه یافته مجموعه‌ای از ۹ سخنرانی او درباره شکسپیر است. باین تفسیر شکسپیر ایجاد دیداری هم دارد. مثلا جنبه کارپردی آثارش است. بمعنوی مثال «اتلوی» یکی از مشهورترین نمایشنامه‌های او جنبه نمونه و میثاری برای اتالیب نقش قرار گرفته است. «گنساتنتین استانیسلاوسکی» نخستین نظریه‌پرداز هنر بازیگری با معیار قرار دادن اتلوی و قهرمان‌های نمایشی آن در کتاب‌های متعددش «تئوری‌های خود را از هنر ایفای نقش استوار ساخت.

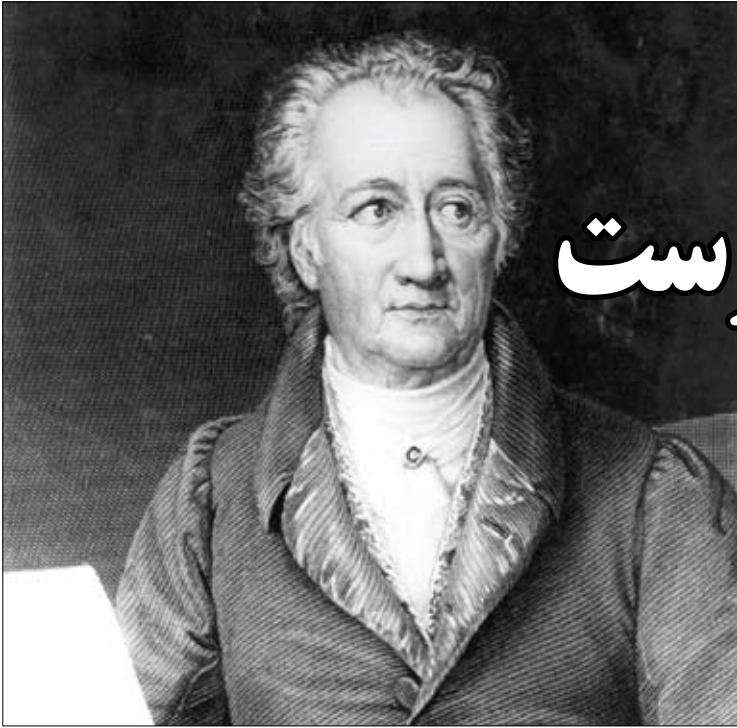
آن مرد حافظ دوست

ارش آزادی

خمیرمایه ما طورریست که همه چیز را با خود و خودمان را با همه چیز مقایسه می‌کنیم، از این رو خوشبختی یا بدبختی‌مان بستگی به آن چیزهایی دارد که معیار مقایسه قرارشان می‌دهیم. داستان «رنج‌های ورت‌ر جوان» درباره جوانی است به نام ورت‌ر که عاشق دختری به نام شارلوت می‌شود، اما شارلوت به هرغم در دسترس بودن و محبتی که نسبت به ورت‌ر دارد، عشقش دست نیافتنی و مالکیتش نشدنی می‌نماید (می‌توان به آن لقب سیب سرخی که قابل چیدن نیست را نیز داد). از این جهت شرایط برای گسیختگی روحی و ذهنی قهرمان داستان (که فردیست هنرمند) فراهم می‌شود و هر چه قصه پیش می‌رود ورت‌ر کج خلق‌تر و غم زده‌تر می‌گردد.

اثری جریان ساز

رمان کوچک «ورت‌ر جوان» از آن دست کتابهایی است که چه به لحاظ تاریخی و چه به لحاظ ادبی جریان ساز بوده، گوته آلمانی آن را در ۲۴ سالگی طی یک زمان فشرده چهار هفته‌ای خلق می‌کند و به یکباره به بزرگترین و جنجالی‌ترین موفقیت تمام عمرش نائل می‌شود، اما چه باعث شد که این رمان کوچک آنقدر مورد لطف و توجه جوانان آن زمان (یعنی اواخر قرن ۱۸م) قرار گیرد شاید جواب این سوال نهفته در تحولات اروپای دوره کلاسیسیسم باشد، البته این حرف بی‌جایی است که مکتب کلاسیسیسم خاصه فرانسه قرن هفدهم بود اما تاثیرات خود را بر اروپای آن دوره گذاشت و حدود یک قرن بعد در اوایل قرن هجدهم که رفته رفته طبقه اشراف به دلیل فساد از اعتبارش کاسته می‌شد دیدگاه مردم هم با نویسندگان کلاسیک ناهمگام می‌شد، چرا که نویسنده کلاسیک اساسا مردمی نبود و نمی‌توانست تصویرهای ذهنی مردم عادی که روز به روز به تعداد باسوادهایشان افزوده می‌شد را باز آفرینی کند، به همین سبب بسیاری از جوانان هنر کمالگرای کلاسیک را نمی‌خواستند، در چنین شرایطی بود که واژه رمانتیک که تا یک قرن پیش به آثار عجیب و غریب و هوساژانه اطلاق می‌شد روحی دوباره به خود گرفت و ابتدا در انگلستان متولد، در آلمان رشد و سپس در فرانسه در تلاطم انقلاب به تعالی رسید و تا ۱۸۵۰ بر ادبیات اروپا حاکم بود، چرا که مکتب رمانتیک می‌توانست بیانی انتقادی، مردمی و احساساتی را فاقد قواعد سفت و سخت و خارج از یوغ اشرافیت بیان کند، هرچه کلاسیسیسم به دوران باستان (یونان و روم) پناه می‌برد و از قرون وسطی نفرت داشت، در نقطه مقابل رمانتیک به فضاهای مرمر و سیاهچال‌های قرون وسطایی علاقه‌مند بود،

دردهای جوان

رمان رنج‌های ورت‌ر جوان عمدتاً زمانی رمانتیک محسوب می‌شود ولی فراموش نشود که گوته از چهره‌های دوره «توفان و شور» آلمان است که از فازهای اولیه رمانتیک به حساب می‌آید، اینها تفاوت‌هایی جزئی باهم دارند که تمیزشان از هم کمی سخت است بنابر این ما به کلیت رمانتیک را در دنیا واقعی است و احتمالا فکر می‌کرده خواننده هم در چنین برداشتی را خواهد داشت، پس می‌توان چنین گفت که شارلوت دخترریست مهربان با دل‌بستگی که بیشتر موجبات آزار ورت‌ر را رقم می‌زند (اوچش در پرندهای و دیالوگی که بعد از خواندن این جریان به کلاسیسیسم وایمار شهرت می‌یابد، به نمایندگان کلاسیک در آلمان بدل می‌کند و بعدها به یادگیری که بعد از خواندن این جریان به کلاسیسیسم وایمار شهرت می‌یابد، نه چندان جدی می‌گوید رمانتیک یعنی هر آنچه بیمار است و کلاسیک که ضد آن است یعنی سالم. یوهان ولفگانگ گوته (متولد ۱۷۴۹ در فرانکفورت - درگذشته ۱۸۳۲ در وایمار) نویسنده، شاعر، ادیب، انسان‌شناس و سیاستمدار آلمانی بود. از آثار گوته می‌توان از اگمونت، نغمه‌های رومی، فوست، تئوری رنگ‌ها، سفرنامه ایتالیا، دیوان غربی- شرقی، رنج‌های ورت‌ر جوان و ایفی ژنی نام برد. ورت‌ر برای جوانان اثری نمادین از عشق‌های معیار زمان بود و جریانی را موسوم به طب ورت‌ری به وجود آورد. به گفته محمود حدادی فضایی داستان بسیار گیرا و جذاب است و نگرشی تقدیرگرا به مثابه قدرت تام طبیعت بر بشر دارد. جمله کلیدی رمان «فتن» است که از ابتدای شروع داستان مانند سلی نرم صورت خواننده را می‌نوازد و آرام آرام محکم‌تر می‌شود «چقدر خوشحالم که گذاشته‌ام و رابطه با معرفی شخصیت، شارلوت دختری صادق و مهربان با هوشی فراوان معرفی شده اما عملا شارلوت

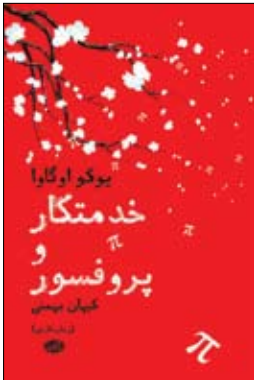
ورت‌ر جوان عمدتاً زمانی رمانتیک محسوب می‌شود ولی فراموش نشود که گوته از چهره‌های دوره «توفان و شور» آلمان است که از فازهای اولیه رمانتیک به حساب می‌آید

رمان در قالب نامه نگاری‌هایی به دوستی به نام ویلهلم پیش می‌رود (به جز دو یا سه نامه) و عمدتاً اول شخص است، اما حدود یک سوم پایانی راوی داستان سوم شخص (دانی کل) می‌شود و اطلاعات کلی را در اختیار خواننده می‌گذارد، به دلیل سبک نگارش (نامه نگاری) نویسنده این تفکرات شخصیت بردارد به این ترتیب توصیفات مکانی کمتر مورد توجه قرار می‌گیرد و بیشتر محوریت با درونیات و احساسات کاراکتر است. طرح داستان عاری از پیچیدگی است، مثلا شما هیچ جای داستان فاگلگیر نمی‌شوید و تقریباً از اوایل می‌دانید چه اتفاقی در روند کلی قرار است رخ دهد، این یکنواختی و عدم تحرک که بخشی از آن قربانی شخصیت پردازی است ممکن است در قسمت اول کتاب کمی خسته کننده باشد، اما از قسمت دوم به سرعت بخشی وقایع این حس هم از بین می‌رود. در رابطه با معرفی شخصیت، شارلوت دختری صادق و مهربان با هوشی فراوان معرفی شده اما عملا شارلوت

روایتی نمایشی از یوکو اوگاوا داستان خدمتکار و پروفیسور

شاید پیش بینی اثری تأثیرگذار از ریاضیدان ژاپنی تا این حد برآورد ناشدنی است. خانم یوکو اوگاوا، نویسنده ۵۱ ساله اهل ژاپن این‌بار با خلق رمان خدمتکار و پروفیسور و چشم‌اندازی ژرف از حقایق وجودی انسان به توصیف اثری پرداخته است که هم برای یک مردم عامه در صندلی اتوبوس، تاکسی و مترو قابل مطالعه است هم می‌تواند دستمایه اقتباسی باشد برای جمعیتی که به نظاره یک اثر تئاتری در سالنی از سالن‌های سطح شهر تهران نشست‌ه‌اند.

این رمان ۲۴۸ صفحه‌ای با ترجمه کیهان بهمنی و در شمارگان هزار و ۱۰۰ نسخه توسط نشر آموته عرضه شده است. با این حال آنچه درباره این اثر جای اشاره دارد نوع روایت‌های فنی و تودرتو، کیفیت نمایش، بار دراماتیک

اثر و تعلیقی است که به شکلی فلسفی و جهان‌شناختی سراسر داستان‌ها و رویدادهای قصه را در هم تنیده است. در این میان از یک مسئله بسیار مهم نمی‌توانیم به راحتی بگذریم، آن هم ذهن دقیق، جزنگر و ریاضی‌وار و دانشمندانه نویسنده ژاپنی «یوکو اوگاوا» است.

این نویسنده چیره دست، متکی به شیوه‌ای از روایت ناگهانی، پررمز و راز در عین حال با کاربردها و کنش‌های دراماتیک زبان است. طوری که انگار در صحنه تئاتر نشست‌ه‌ایم و به ناگاه با مونولوگ کاراکتر محور نمایش یا

روای ربه‌روی صحنه هستیم که جسورانه از قلمرو اصل «فاصله‌گذار» برشت گذشته است، چشم در چشم تماشاگران انداخته و برای آنان بی‌مقدمه و بی‌طرفه رفتن به دل ماجرا می‌زند و اصل قصه را تعریف می‌کند. داستان به شکل جذاب آغاز می‌شود. «یوکو اوگاوا» در اول داستان خود می‌گوید: «ما پروفیسور صیایش می‌کردیم. او هم پسر را جذر صدا می‌کرد. چون می‌گفت بالای سر تخت و صاف پسر او را یاد علامت رادیکال می‌اندازد. پروفیسور در حالی که موهای پسر را پریشان می‌کرد، گفت: «مغز خوبی تو که این پسر هست. جذر هم برای در امان ماندن از اذیت‌های دوستانش کلاه می‌گذاشت. با اوقات تلخی شانه بالا می‌انداخت. با همین علامت کوچک توانستم بی‌نهایت عدد بشناسیم. حتی عددهایی که قابل مشاهده نیستند و با انگشت روی سطح خاک گرفته می‌زیش یک رادیکال کشید. در میان هزاران هزار چیزی که من و پسر از پروفیسور یاد گرفته بودیم، معنی جذر اعداد یکی از مهمترین آن‌ها بود.»

آنچنان که از این روایت برمی‌آید، هاله‌ای از رمز و راز نوعی از بیان نمایش است که بیشتر متناسب با صحنه تئاتر است. زیرا جوهره زبان از سازه‌ها و دستمایه‌های بیان قصه استفاده نمی‌کند، لیک از جهان‌بینی مننی بر فلسفه و روانشناسی سود می‌جوید. بنابراین داستان نویسنده ژاپنی با شکل متعارفی که حداقل در رمان‌های ایرانی می‌بینیم متفاوت است. این‌گونه زبان که در مرز زبان گفتار و نوشتار است، در رمان‌های خارجی هم وجود دارد.

شاید رمان «پدرو پارامو» اثر خوان رولفو، همچنین کیفیت دراماتیک زبان مارکز در «صد سال تنهایی» هم به همین شکل است. یا نمونه و بدیل ایرانی چنین زاویه‌ای از روایت نوشتاری را می‌توان در «بوف‌کور» دید. رمان خدمتکار و پروفیسور با داستانی جذاب و با استفاده از همین شکل بیانی به خلق اثری خواندنی و تأثیرگذار پرداخته است!

* نویسنده، منتقد و مترجم تئاتر

بیرداخت سود قطعی ۲۸٪

به پاس اعتماد و اطمینان شما هموطنان گرامی پرداخت علاوه بر سودهای اوراق مشارکت سال ۸۵ شهرداری مشهد (طرح بزرگ میدان شهدا) دارندگان این اوراق می‌توانند با مراجعه به شعب منتخب خود اقدام در سراسر کشور نسبت به دریافت سود قطعی همچنین، بزودی نهمین مرحله اوراق مشارکت شهرداری مشهد با محوریت نوسازی بافت پیرامون حرم مطهر رضوی منتشر خواهد شد.

www.eco.mashhad.ir

۰۵۱۱-۸۴۹۱۴۳۲
ستاد پاساژگویی

بانک تجارت
شهرداری مشهد

همگام با محصول همراه با مشتری

VERESK

ورسک

سیلد کامل NEW MF

بدون نیاز به نگهداری

با صفحات کلسیمی اکسپند

بالاترین فناوری روز دنیا

با شبکه گسترده خدمات پس از فروش در سراسر کشور